

Cezaevinde Kalan Kadınların Üreme Sağlığı ve Cinsel Sağlık Durumları: Sistematiк Derleme

Zehra ZENGİN¹, Esin ÇEBER TURFAN², Mahide DEMİRELÖZ AKYÜZ³

Öz

Bu sistematiк derleme ile cezaevindeki kadınların cinsel sağlık ve üreme sağlığı sorunlarının araştırıldığı çalışmaların gözden geçirilmesi ve sağlık alanında yapılacak araştırmalara taban oluşturarak cezaevinde kalma sürecinin kadın cinsel sağlığı ve üreme sağlığına ilişkin verilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada literatür taraması anahtar kelimeler “prison; health; woman; sexual”, “prison; health; woman; reproductive health”, “cezaevi; kadın; üreme sağlığı” ve “cezaevi; kadın; cinsel sağlık” kullanılarak 2005-2021 yılları arasında yayımlanmış Pub-Med, Science Direct, Google Akademik ve Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki 12 çalışmaya odaklanılmıştır. Bu sistematiк inceleme, meta birleştirme yaklaşımı ve meta-analiz için tercih edilen raporlama öğeleri olan PRISMA akış şeması adımları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Metodolojik çalışmayı değerlendirirken kontrol listesi tercih edilmiş ve en iyi kanıt sentez analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde cezaevi sürecinin kadınların cinsel sağlık ve üreme sağlıkları üzerinde birçok yönden olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca bu alanda metodolojik olarak daha iyi tasarlanmış çalışmalara ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cezaevi, kadın, üreme sağlığı, cinsel sağlık.

1. Ebe, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, zenginzehra5138@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9489-3329>.
2. Prof. Dr. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, esin.ceber@ege.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2505-4913>.
3. Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, mahide.demireloz@ege.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2774-892X>.

Gönderim Tarihi : 05.03.2022

Kabul Tarihi : 22.06.2022

Atıfta Bulunmak İçin:

Zengin, Z., Çeber Turfan, E. ve Demirelöz Akyüz, M. (2022). Cezaevinde Kalan Kadınların Üreme Sağlığı/Cinsel Sağlık Durumları: Sistematiк Derleme. . Eurasian Journal of Health Technology Assessment, 6(1):60-73.

Reproductive Health and Sexsual Health Conditions of Women in Prison: A Systematic Review

Zehra ZENGİN¹, Esin ÇEBER TURFAN², Mahide DEMİRELÖZ AKYÜZ³

Abstract

By this systematic review, it is aimed to review the studies investigating the sexual health and reproductive health problems of women in prison and to examine the data on women's sexual health and reproductive health of the prison stay process by creating a basis for research to be carried out in the field of health. The keywords of the literature review in the study were "prison; health; woman; sexsual", "prison; health; woman; reproduvtive health", "cezaevi; kadın; üreme sağlığı" and "cezaevi; kadın; cinsel sağlık" using the focus on 12 studies in the database of Pub-Med, Science Direct, Google Scholar and National Thesis Center published between 2005-2021. A systematic review was conducted using the steps of the PRISMA flowchart, which are the preferred reporting elements for the meta-aggregation approach and meta-analysis. When evaluating the methodological study, the checklist was preferred and the best evidence synthesis analysis was performed. When the results of the research are evaluated, it is seen that the prison process has negative effects on women's sexual and reproductive health in many ways. In addition, it has become clear that there is a need for methodologically better designed studies in this area.

Keywords: Prison, Woman, Sexual Health, Reproductive Health

1. Midwife, Master's Student with Thesis, Ege University Institute of Health Sciences, zenginzebra5138@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9489-3329>.
2. Prof. Dr., Ege University Faculty of Health Sciences, Midwifery Department, esin.ceber@ege.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2505-4913>.
3. Dr. Instructor Member of, Ege University Faculty of Health Sciences, Midwifery Department, mahide.demireloz@ege.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2774-892X>.

Received : 05.03.2022

Accepted : 22.06.2022

Cite This Paper:

Zengin, Z., Çeber Turfan, E. ve Demirelöz Akyüz, M. (2022). Reproductive Health/Sexsual Health Conditions of Women in Prison: A Systematic Review. *Eurasian Journal of Health Technology Assessment*, 6(1):60-73.

1. Giriş

Hapishanelerde yetersiz sağlık bakımı, hijyen eksikliği, yetersiz beslenme ve kalabalık gibi faktörler sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir. Kadınların, hapishanelerde cinsel sağlık ve doğurganlıklarına ilişkin sağlık sorunlarına özgü sağlık hizmetlerine ihtiyaçları bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslar Arası Sözleşmesi'nde Mahkûmlara Karşı Davranışlara Dair Temel Prensipler Bölümünde “mahkûmlar, hukuki durumlarına dayanan bir ayrımcılığa maruz kalmaksızın, ülkede sağlanan sağlık hizmetlerine ulaşma hakkına sahiptir, tutulan ve hapsedilen bir kimsenin, tutma yerine veya hapishaneye girişi yapıldıktan sonra mümkün olan en kısa sürede, tam ve doğru şekilde tıbbi muayenesi yapılır; bundan sonra da gerekli olduğu zaman tıbbi bakım ve tedavisi yapılır, bu bakım ve tedavi ücretsiz verilir” şeklindedir. Tutuklu ve hükümlüler için sağlık düzenlemeleri uluslararası sözleşmeler ve ilgili ülkenin yasal düzenlemeleri çerçevesinde düzenlenmiştir. Kadın cezaevlerinde sağlık bakımı; üreme ve cinsel sağlık, akıl sağlığı, madde bağımlılığı için tedavi, fiziksel ve cinsel istismar kurbanları için danışmanlık gibi konuları vurgulayan cinsiyete özgü bir çerçeve gerektirmektedir (Birleşmiş Milletler, 2008).

Özellikle cezaevinde kaldıkları süre boyunca fiziksel sağlıklarının olumsuz yönde etkilendiği ve sağlık problemlerinin giderek arttığını bildiren çalışmalar mevcuttur. Kadınların cezaevinde kaldıkları süre boyunca sağlık hizmetlerine ulaşmalarının kısıtlı olması, verilen eğitimlerin yetersiz kalması, bulaşıcı hastalıkların sık görülmesi, erkek mahpuslara göre daha kırılğan ve hastalıklara yatkınlıklarının fazla olması, yeterince giderilemeyen mensturasyon, menopoz, gebelik ve lohusalık gibi cinsiyete özgü sağlık bakım ihtiyaçlarına sahip olma gibi durumlar bu konunun geri planda kalmasına sebep olmaktadır. Alanda bu konu ile ilgili yeterince çalışmanın olmayışı konunun önemini daha da arttırmaktadır.

Bu sistematik derleme ile “Cezaevinde Kalan Kadınların Üreme Sağlığı/Cinsel Sağlık Durumları” araştırıldığı çalışmaların gözden geçirilmesi ve alanda yapılacak araştırmalara taban oluşturarak, cezaevinde kalmanın kadınların üreme sağlığı/cinsel sağlık durumlarına nasıl etkisinin olduğu verilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Bir Sistematik derleme şeklinde hazırlanan bu çalışmada, çalışma kapsamına alınan makalelerin tanımlanması ve seçilmesi gibi tüm ayrıntılar, PRISMA (Sistematik İncelemeler ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Öğeleri, 2009) yönergesinden yararlanılarak yürütülmüştür. Literatür taraması kapsadığı yıllar açısından herhangi bir sınırlama yapılmaksızın 2005-2021 tarihleri arasındaki çalışmalar dâhil edilmiş, İngilizce ve Türkçe dillerinde arama yapılmıştır. İngilizce tarama Pub-Med ve Science Direct veri tabanlarında “prison; health; woman; sexual”, “prison; health; woman; reproductive health” anahtar sözcük kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Türkçe tarama ise Google akademik ve YÖK TEZ tarama sayfasında “cezaevi; kadın; üreme sağlığı” ve “cezaevi; kadın; cinsel sağlık” anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır. İncelenen çalışmalarda niteliksel ve nicel çalışmalara yer verilmiştir. Bu kapsamda tarama sonucunda ulaşılan toplam 12 çalışma incelenmiştir.

Araştırmaya, cezaevinde kalan kadınların cinsel sağlık ve üreme sağlığını içerip tam metnine ulaşılabilen Türkçe ya da İngilizce orijinal araştırmalar dahil edilmiştir. Dışlanma kriterleri kapsamında; konuyla ilgili yapılan derleme, rapor, olgu sunumları, yorumlar, rehberler,

hayvan çalışmaları, inceleme yazıları, kitaplar, kongrelerde sunulan poster veya sözel bildiriler ise araştırmaya dâhil edilmemiştir.

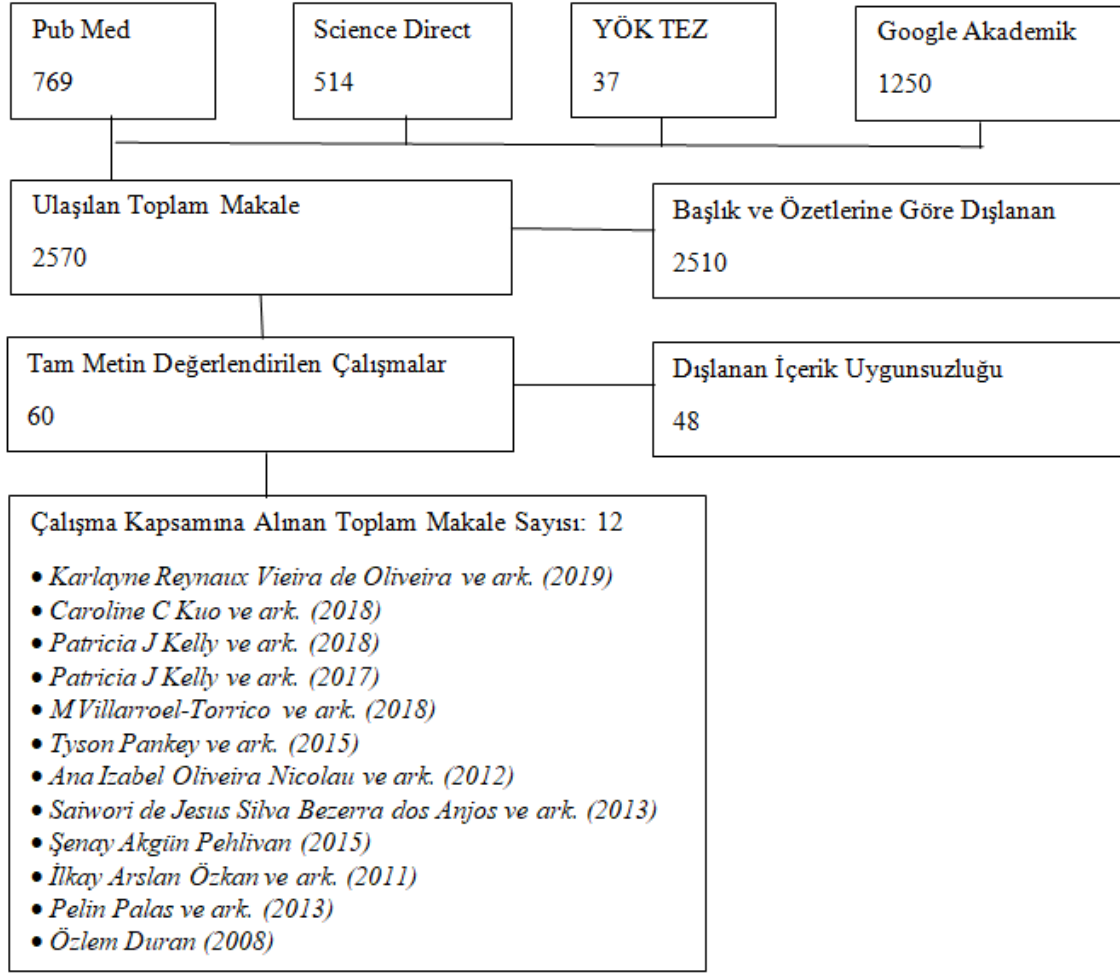
Bu sistematik derlemenin kısıtlılıkları arasında; çalışmaya dâhil edilecek 12 araştırmanın bulunması, örneklem sayılarının değişkenlik göstermesi, çalışmaların yapıldığı mekânların farklı ülkelerde olması, dâhil edilen çalışmaların kalite puanları yüksek olmadığı için sonuçların bu özellikler dikkate alınarak yorumlanması önemlidir.

Bu sistematik derlemenin sınırlılıkları arasında; çalışmaya dâhil edilecek araştırmaların sadece cezaevleri ile sınırlı olmasıdır.

Derlemeye dâhil edilecek çalışmaların metodolojik kalitelerinin değerlendirilmesinde Tablo 1’ de verilen parametreler kullanılmıştır. Değerlendirmeler 2 farklı kişi tarafından yapılmıştır. Kalite puanları Tablo 2’ de sol sütunda verilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı, Kesitsel, İlişki Arayıcı Araştırmalar İçin Kontrol Listesi.

Değerlendiren:	Makale Yazarı/ları:	Değerlendirme Tarihi:	Yayın Yılı:	Makale No:
Maddeler	Evet (1)	Hayır (0)	Belirtilmemiş (0)	Uygun değil (0)
1. Çalışma rastgele bir örneklem ile mi yoksa psödo/ sözde-rastgele bir örneklem ile mi yapılmıştır?				
2. Örnekleme alınma kriterleri açıkça tanımlanmış mıdır?				
3. Karıştırıcı değişkenler tanımlanmış ve karıştırıcı değişkenlerin nasıl kontrol altına alınacağı belirtilmiş midir?				
4. Sonuç değişkenleri objektif kriterler (tanı kriterleri, standardize/geçerli/güvenilir araçlar vb.) kullanılarak ölçülmüş müdür?				
5. Gruplar arasında karşılaştırmalar yapıldıysa, gruplar yeterli şekilde tanımlanmış mıdır?				
6. İzlem süresi yeterince uzun mudur?				
7. Çalışmadan ayrılan katılımcıların sonuçları verilmiş ve analize dâhil edilmiş midir?				
8. Sonuç değişkenleri güvenilir bir şekilde ölçülmüş müdür?				
9. Uygun istatistiksel analizler kullanılmış mıdır?				
Genel değerlendirme: () Kabul et () Kabul etme () Daha fazla bilgi araştır				
Açıklama (Kabul etmeme nedenleri):				
Puan				

Şekil 1. PRISMA Akış Şeması

3.Bulgular

Çalışma evrenini 2570 çalışma oluşturmuştur. Bu çalışmalardan başlık ve özet uyumsuzluğu nedeniyle 2510 araştırma çalışma dışı bırakılmıştır 60 çalışmanın tam metinleri incelenmiştir. Tam metinleri incelenen çalışmalardan içerik uyumsuzluğu sonucunda 48 çalışma dışlanmış ve 12 araştırma çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmaya deneysel, kesitsel, tanımlayıcı, yarı deneysel tasarım, odak grup, derinlemesine görüşme, yarı yapılandırılmış anket çalışmaları dâhil edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Dâhil Edilen Çalışmalar.

Kalite Puanı	Yazar (lar) - Yayın yılı:	Makalenin Adı - Amaçı:	Yöntem	Bulgular
6	<i>Karlayne Reynaux Vieira de Oliveira, Amuzza Aylla Pereira Dos Santos, Jovânia Marques de Oliveira E Silva, Maria Elisângela Torres de Lima Sanches, Jessica de Melo Albuquerque, Marianny Medeiros de Moraes</i> 2019	Adı: Health behaviors in sexual experiences of women in prison Amaç: Kadın cezaevi sistemindeki kadınların cinsel deneyimlerine ilişkin sağlık davranışlarını betimlemek	Yer: Brezilya Tipi: Yarı yapılandırılmış anket Örnekleme: n: 18	Kadınların yaş aralığı en çok 18-24 yaş arasındadır. Yarı evli olduğunu belirtmiştir. Kadınların yarısı temel düzeyde eğitim seviyesine sahiptirler. Katılımcıların çoğu ilk cinsel deneyimini 12-15 yaş arasında yaşamıştır. Çoğu katılımcının çocuğu vardır. Katılımcıların çoğu kondom kullanımını sağlık davranışı ile ilişkilendirmiş ve CYBH (Cinsel Yolla Bulaşan Hastalık) önler cevabını vermiştir. Çoğu kadın, her biri tarafından benimsenen sağlık hizmeti sınıflandırmasına bağlı olarak bir tür eksik veya hatta çok eksik bakımı vurgulamıştır. İhtiyaç duydukları ve hak ettikleri şekilde yardım görmediklerini belirtmişlerdir.
6	<i>Caroline C Kuo, Rochelle K Rosen, caron zlotnick, Wendee M Wechsberg, Marlanea Peabody, Jennifer E Johnson</i> 2018	Adı: Sexual health prevention for incarcerated women: eroticising safe sex during re-entry to the community Amaç: Gelecekteki müdahalelerde hapsedilen kadınlar arasında prezervatif kullanımının nasıl artırılacağını daha iyi anlamak için cinsel zevk anlatılarını incelemek amaçlanmıştır.	Yer: ABD Tipi: Nitel Çalışma Örnekleme: Dört kadın devlet hapisanesinde 21 hapsedilen kadın	Katılımcıların yaş ortalaması 35,1'dir. Yaklaşık yarısı hiç evlenmediğini belirtmiştir. Kadınlar, prezervatif gibi mevcut düşük maliyetli cinsel sağlığı önleme stratejilerinin uygulanmasındaki zorlukları tanımlamışlardır. Hapsedilmeden topluma geçiş sırasında önleme araçlarının kullanımını kolaylaştıracak ve cinsel sağlıkla ilgili koruyucu davranışları artıracak stratejiler belirlemişlerdir.

6	<i>Patricia J Kelly, Molly Allison, Megha Ramaswamy</i> 2018	Adı: Cervical cancer screening among incarcerated women Amaç: Hapsedilen kadınlar arasında serviks kanseri taraması ve tarama sonuçları ile ilişkili faktörleri belirlemek	Yer: ABD Tipi: Kesitsel Örneklem: n:290	Katılımcıların yaş ortalaması 33,9'dur. %70'i lise mezunudur. Yarıdan fazlası hayatlarının bir döneminde cinsel istismara uğramıştır. %72'si Pap Smear testi yaptırmış ve %40'ı anormal sonuçlanmıştır. Rahim ağzı kanseri tarama inanç puanı, predispozan bir faktör olarak, güncel Pap Smear testi yaptırmış ve hayatında hiç rahim ağzı kanseri tanısı almamış kadınlarla ilişkilendirilmiştir. Hem yüksek riskli davranışlar içeren bir cinsel öykü hem de bir istismar öyküsü olan popülasyona özgü faktörlerin her biri anormal bir Pap Smear testi sonucuna sahip olmakla ilişkilendirilmiştir; akıl sağlığı, hapsedilme ve madde kullanım öykülerinin her biri, rahim ağzı kanseri teşhisi ile ilişkilendirilmiştir.
6	<i>Patricia J Kelly, Jennifer Hunter, Elizabeth Brett Daily, Megha Ramaswamy</i> 2017	Adı: Challenges to Pap Smear Follow-up among Women in the Criminal Justice System Amaç: Hapsedilen kadınların anormal Pap testleri için önerilen takibi almanın kolaylaştırıcıları ve engelleyicileri olarak algıladıkları şeyleri değerlendirmek	Yer: ABD Tipi: Derinlemesine Görüşme Örneklem: N: 44	Kadınların yaş ortalaması 34'tür. %57'si lise mezunudur. %40'ı bekârdır. Dört tema bulunmuştur, kadınların sağlık sorunları, istikrarsız yaşamlar, paranın yapısal zorlukları ve rekabet eden talepler için kapsamlı bir ifade olarak Pap testi anormalliği. Ceza adaleti geçmişi olan kadınlar, diğer sağlık sorunlarının yanı sıra anormal Pap testi sonuçlarını takip etmede çok sayıda ve karmaşık zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu popülasyonda anormal Pap testlerinin takibine ilişkin bağlamı anlamak, hizmet sunucularının kadınların hayat kurtarıcı olabilecek kanser önleme bakımını etkin bir şekilde almalarına yardımcı olma ve diğer sağlık sorunlarına daha etkin bir şekilde bakım sağlama becerisini artırabilir sonucu çıkmıştır.
6	<i>M Villarroel-Torraco, K Montaño, P Flores-Arispe, E Jeannot, A Flores-León, N Cossio, C Valencia-Rivero, A Salcedo-Meneses, M Jiménez-Velasco, R Castro-Soto, G</i>	Adı: Syphilis, human immunodeficiency virus, herpes genital and hepatitis B in a women's prison in Cochabamba, Bolivia: prevalence and risk factors Amaç: San Sebastian hapisanesindeki kadınlar arasında sifiliz, insan immün	Yer: Bolivya Tipi: Kesitsel çalışma Örneklem: 220 kadından 219 kişi	Katılımcıların %53,9'u 39 yaşından küçüktür. %56.6'sı lise-üniversite mezunudur. %36.5 bekâr olduğunu bildirmiştir. Yaklaşık üçte biri cezaevi sürecinde cinsel birliktelik yaşadığını belirtmiştir. Frengi için, katılımcıların %12,8'inde her iki reaktif test (RPR+/TPPA+) vardır. HSV2 ve VIH prevalansı

	<i>Gétaz-Jiménez, H Bermúdez-Paredes, H Wolff, L Gétaz</i> 2018	yetmezlik virüsü (HIV), hepatit B (HBV) ve herpes tip 2 (HSV2) ile ilişkili prevalansı ve faktörleri belirlemek.	görüşmeye katılmıştır	sırasıyla %62,6 ve %1,4 çıkmıştır. Çözülen veya kronik bir HBV'yi gösteren anti-HBc, katılımcıların %11,9'unda pozitif ve %0,5'inde aktif HBV (HBsAg pozitif) vardır. Düşük bir eğitim seviyesi, sifiliz, HSV2 ve HBV ile ilişkilendirilmiştir. Ara sıra cinsel partnerlere sahip olmak, frengi ve HSV2 ile ilişkilendirilmiştir. 36 yaşından büyük olmak ve 3'ten fazla çocuğa sahip olmak HBV ile ilişkilendirilmiştir. Cinsel partner sayısı, fuhuş ve tecavüz öyküsü, cezaevinde cinsel ilişkide bulunma ve gözaltı süresi bu enfeksiyonların hiçbirisiyle ilişkili çıkmamıştır.
6	<i>Tyson Pankey, Megha Ramaswamy</i> 2015	Adı: Incarcerated women's HPV awareness, beliefs, and experiences Amaç: Hapsedilen kadınların insan papilloma virüsü (HPV) enfeksiyonu ve aşısı konusundaki farkındalıklarını, inançlarını ve deneyimlerini araştırmak	Yer: ABD Tipi: Odak grup Örnekleme: 45 kadın	Yaş ortalamaları 34'tür. Katılımcıların %57,8'i lise mezunudur. %40'ı tek cinsel partnerinin olduğunu belirtmiştir. 45 katılımcının tamamı son beş yıl içinde anormal Pap Smear testi olayı yaşadığını bildirirken, katılımcıların yalnızca üçte ikisi (n=30) HPV enfeksiyonunu duyduğunu bildirmiştir. Verilerin analizinden birkaç tema ortaya çıkmıştır: Kadınların HPV'nin nedeni ve şiddeti hakkındaki inançları; aşının yaş gereksinimleriyle ilgili hayal kırıklığı; kendileri ve çocukları için aşılarla ilgili çeşitli deneyimler; medyaya maruz kalmanın bilgi üzerindeki etkisidir. Katılımcılar daha fazla HPV enfeksiyonu ve aşı bilgisi almayı istemişlerdir.
7	<i>Ana Izabel Oliveira Nicolau, Samila Gomes Ribeiro, Paula Renata Amorim Lessa, Alana Santos Monte, Elizian Braga Rodrigues Bernardo, Ana Karina Bezerra Pinheiro</i> 2012	Adı: Knowledge, attitude and practices regarding condom use among women prisoners: the prevention of STD/HIV in the prison setting Amaç: Kadın mahpusların bir STD/HIV önleme önlemi olarak erkek ve kadın prezervatiflerinin kullanımına ilişkin bilgi, tutum ve uygulamalarını değerlendirmek	Yer: Brezilya Tipi: Nicel- kesitsel Örnekleme: 258 kişi arasından 155 kişi ile yapılmıştır	Katılımcıların yaş ortalaması 29,4'tür. Çoğu katılımcı bekâr olduğunu belirtmiştir (45,2). Yarıdan fazlası ilköğretimini bitirmemiştir (%56,8). Kadınların kondomun kullanım amaçlarını duymasına ve/veya bilmesine rağmen, sadece 35'i (%22,6) erkek kondomu ile ilgili, 11'i (%7,1) kadın kondomu hakkında yeterli bilgiye sahip çıkmıştır. Tutumları oral seks konusunda daha az olumlu çıkmıştır. Uygun uygulama, özellikle kadın prezervatifiyle ilgili olarak, önemli ölçüde eksikler ve yanlışlar saptanmıştır.

6	<p><i>Saiwori de Jesus Silva Bezerra dos Anjos, Samila Gomes Ribeiro, Paula Renata Amorim Lessa, Ana Izabel Oliveira Nicolau, Camila Teixeira Moreira Vasconcelos, Ana Karina Bezerra Pinheiro</i></p> <p>2013</p>	<p>Adı: Risk factors for cancer of the cervix in women prisoners</p> <p>Amaç: Kadın mahpuslarda rahim ağzı kanseri gelişimi için risk faktörlerini belirlemek</p>	<p>Yer: Brezilya</p> <p>Tipi: Kesitsel</p> <p>Örnekleme: 36 kadın</p>	<p>Katılımcıların yaş ortalaması 32'dir. %66.6'sı ilkökulu bitirmemiştir. Rahim ağzı kanseri risklerine ilişkin olarak, 16 kadın (%44,5) sigara içtiği, 24'ü (%70,5) ortalama 46 aydır oral kontraseptif kullandığı, 24'ü (%66,6) 15 yaş altı cinsel ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. 26'sı (%72,2) kondom kullandığını ancak 10'u (%38,4) nadiren kullandığını belirtmiştir. Örneklemedeki kadınlar arasında anormal Pap Smear Testi için yüksek risk faktörleri prevalansı vardır. Kadınların %64'ü halen sigara içtiğini ve %63'ü son 3 ay içinde birden fazla cinsel partnerinin olduğunu bildirmiştir. Cinsel ilişki sırasında tutarsız bir bariyer yöntem kullanımı ve cinsel ilişki sırasında daha düşük bir bariyer yöntem kullanım sıklığı, anormal Pap Smear Testi raporlarının artmasıyla ilişkilendirilmiştir. Klamidya ve genital siğiller dâhil olmak üzere herhangi bir CYBE öyküsü, anormal Pap Smear Testi öyküsü ile anlamlı şekilde ilişki bulunmuştur. Ayrıca kandidiyazis ve bakteriyel vajinoz dahil olmak üzere herhangi bir jinekolojik enfeksiyon öyküsü, bildirilen bir anormal Pap Smear Testi öyküsü ile önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur.</p>
7	<p><i>Şenay Akgün Pehlivan</i></p> <p>2015</p>	<p>Adı: Ceza İnfaz Kurumunda Sunulan Hemşirelik Hizmetlerinin Kadınların Sağlık Davranışları ve Fiziksel Sağlık Düzeylerine Etkisinin Değerlendirilmesi</p> <p>Amaç: Ceza İnfaz Kurumlarında (CİK) sunulan hemşirelik hizmetlerinin kadınların sağlık davranışları ve fiziksel sağlık düzeylerine etkisinin değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır.</p>	<p>Yer: Ankara Ceza ve Tevkifevleri Kampüsü Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu</p> <p>Tipi: Yarı deneysel tasarım</p> <p>Örnekleme: n: 30 kadın</p>	<p>Katılımcıların %70'i 25 yaşından büyüktür. %60'ının eşi vefat etmiştir. %50'si ortaokul ve üzeri eğitim durumuna sahiptir. Anormal menstürasyon şekli (n= 13), anormal akıntı (n= 9) ve üreme organlarında veya memede kitle, şişme ve hassasiyet (n= 3)'tir. Mahpus bireylerin 31'inin her 5 yılda yeni kanser tanısı alması, CİK popülasyonunun tüm kanser türleri için risk altında olduğunu, ancak kadınların (saptanan kanser türlerinin %83,0'ının serviks karsinomu olması) üreme organları kanserleri açısından daha büyük bir risk altında olduklarını ortaya koymaktadır. Katılımcıların %26'sının erken menarş yaşadığı, %13'ünün birinci derece yakınlarında meme kanseri olduğu ve %6'sının daha önce meme biyopsisi yaptırdığı belirlenmiştir.</p>

7	<p><i>İlkay Arslan Özkan, Özen Kulakaç</i></p> <p>2011</p>	<p>Adı: Kadın Mahkûmlarda Genital Hijyen Davranışları</p> <p>Amaç: Ceza İnfaz Kurumu'nun kadın ünitesinde bulunan mahkûmların genital hijyen davranışlarını saptamak amacıyla yapılmıştır.</p>	<p>Yer: Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nun kadın ünitesine bulunan kadınlar</p> <p>Tipi: Tanımlayıcı tipte</p> <p>Örnekleme: n:55</p>	<p>Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 32,4'tür. %56,4'ü halen evlidir. Kadınların %40'ı ilkokul mezunudur. Mahkûm kadınların %81,8'inin hapisaneyeye girmeden önce ev hanımı olduğu, %63,6'sının herhangi bir sosyal güvencesinin bulunmadığı saptanmıştır. Katılımcıların GHDE ortalaması 86.6 ±10.6 (min:53-max:106) olup, genital hijyen davranışları istendik düzeye (Max:108) yakın bulunmuştur. Yazılı ve görsel basın mahkûmların en temel bilgi kaynağı olduğu saptanmıştır. Kadın mahkûmların yaklaşık %30'u jinekolojik yardım ya da danışmanlık gerektiren vajinal akıntı tanımlamışlardır. "Tuvalete gitmeden", "cinsel ilişkiden", "ped değiştirmeden" önce ellerini yıkama oranları, sonra yıkama oranlarından daha düşüktür. Kadınların yaklaşık üçte biri adet döneminde banyo yapmadıklarını (%27,3), yarısından fazlası (%32,7) eliminasyon sonrası yanlış hijyen davranışı gösterdiğini belirtmiştir.</p>
6	<p><i>Pelin Palas, Zekiye Karaçam</i></p> <p>2013</p>	<p>Adı: Kadınların Tutukevinde Bulunmalarının Genital Hijyen Uygulamalarına Etkisi</p> <p>Amaç: Kadınların tutukevinde bulunmalarının genital hijyen uygulamalarına etkisini belirlemektir.</p>	<p>Yer: Bursa E - Tipi Kapalı – Açık Cezaevi İnfaz Kurumunda ve Bursa 2 No'lu Ana Çocuk Sağlığı-Aile Planlaması Merkezi (AÇSAPM) ve Hürriyet Sağlık Ocağı'nda yapılmıştır</p> <p>Tipi: Kesitsel</p> <p>Örnekleme: 100 kadın</p>	<p>Araştırmaya katılan tutukevinde bulunan kadınların yaş ortalaması 31,80, tutukevinde bulunmayan kadınların yaş ortalaması 31,88 olarak bulunmuştur. Her iki grupta yer alan kadınların %32,0'nın okuryazar olmadığı, %34,0'nın ilkokul mezunu olduğu, %34,0'nın ortaokul ve üstü eğitime sahip olduğu bulunmuştur. Kadınların %80'inin çekirdek ailede yaşadığı ve %50' sinin resmi nikâhı olduğu bulunmuştur. Araştırmada tutukevinde bulunmayan kadınların bulunana göre, daha fazla oranda normal vajinal akıntının özelliklerini bilmedikleri (%90,0'e karşı %72,0), son bir ay içinde anormal akıntı yaşadıkları (%58,0'e karşı %30,0) ve anormal akıntı durumunda daha düşük oranda hekime gittikleri (%14,3'e karşı %53,8) ve bu farkların da istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır. Yine istatistiksel olarak önemli şekilde, tutukevinde bulunan kadınların bulunmayanlara göre daha az oranda genital</p>

				bölgelerini kuruldıkları (%64,0'e karşı,%92,0) ve doğru biçimde kuruldıkları (%15,6'a karşı %39,1);daha fazla oranda vajinal duş yaptıkları (%46,2'e karşı %38,5) ve menstruasyon sırasında yetersiz sıklıkta duş aldıkları (%78,5'e karşı %16,7) belirlenmiştir. Tutukevinde bulunan ve bulunmayan kadınların genital bölgeyi temizleme şekli, tuvaletten sonra el yıkama alışkanlığı, iç çamaşırı değiştirme sıklığı, hijyenik ped kullanımı, ped ihtiyacını karşılayabilme, ped değiştirme sıklığı, ped değiştirme öncesi ve sonrası el yıkama ve menstruasyon sırasında duş alma şekli bakımlarından benzer özellikte oldukları bulunmuştur.
7	Özlem Duran 2008	<p>Adı: Kendi Kendine Meme Muayenesi (KKMM) İle İlgili Verilen Planlı Eğitimin Kadınların Sağlık İnançları ve Algılanan Sağlık Durumlarına Etkisi</p> <p>Amaç: Kadınlara KKMM ile ilgili verilen planlı eğitimin ve kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerinin, sağlık inançlarına ve algılanan sağlık durumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.</p>	<p>Yer: Sivas Yarı Açık Kadın Cezaevi'nde bulunan kadınlar (31), Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'ndan seçilen kursiyer kadınlar (36) ve Emek Sağlık Ocağı Bölgesi'ndeki Kur'an kursuna devam eden kadınlar (41)</p> <p>Tipi: Deneysel</p> <p>Örnekleme: 108 kadın</p>	<p>Cezaevlerinden araştırmaya dâhil edilen kadınların %45'i 30-39 yaş aralığındadır. Kadınların %51'i bekâr olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %61'inin eğitim durumu ilkökuldür. Eğitim faaliyeti sonrasında, SİM ölçeği alt boyutlarından olan duyarlılık, ciddiye, yarar, güven ve sağlık motivasyonu algılarında olumlu yönde anlamlı bir artış olduğu saptanmıştır (p < 0.05). Eğitim girişimi sonunda, SİM ölçeği alt boyutlarından olan engel algısının olumlu yönde değişerek, önemli ölçüde azaldığı belirlenmiştir (p < 0.05). NHP ölçeği alt boyutlarından olan enerji, ağrı, duygusal reaksiyonlar, uyku, sosyal izolasyon ve fiziksel hareketlilik boyutlarında ise eğitim öncesi değerlendirmelere göre, eğitim faaliyeti sonrasında olumlu sağlık algısı yönünde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur (p < 0.05). Kadınların sağlık durumlarının günlük yaşam aktivitelerine olumsuz etkileri bakımından da, eğitim girişimi sonrasında sosyal yaşam, ev yaşamı, ilgi ve hobiler ile tatillerin sağlık durumundan olumsuz etkileşimlerinin önemli ölçüde azaldığı belirlenmiştir (p < 0.05).</p>

4. Tartışma

Yapılan çalışmalar incelendiğinde cezaevlerinde kalan kadınların savunmasız grup olarak adlandırıldığı ve bu gruptaki kadınların ihtiyaçlarını karşılama noktasında dezavantajlı olduğu görülmüştür. Cezaevindeki kadınların üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında sık sık problem yaşadıkları, bilgi düzeylerinin istenilen seviyede olmadığı, tarama programlarından tam anlamıyla yararlanamadıkları görülmüştür (Anjos vd., 2013; Duran, 2008; Kelly, Allison ve Ramaswamy, 2018; Kuo vd., 2018; Nicolau vd., 2012; Oliviera vd., 2019; Palas ve Karaçam, 2013; Pankey ve Ramaswamy, 2015; Kelly, Daily ve Ramaswamy, 2017; Pehlivan, 2015; Villarroel-Torrico vd., 2018; Özkan ve Kulakaç, 2011).

Cezaevinde kalan kadınların kadın/erkek kondom kullanımı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür (Kuo vd. 2018; Oliviera vd., 2019). Kondom kullanımı ve uygulamada eksiklikler söz konusudur. Sunulan imkânların ve eğitimlerin yetersiz kalması dikkat çekici bir yön olarak kendini göstermektedir. Kadınların kondom hakkında bilgi eksiklerinin olması CYBE ve aile planlaması yönü ile aktif olarak kullanılmamasına sebep olmaktadır. CYBE konusunda kadınların tahliye sonrası yaşamlarına yönelik alacakları eğitimler ile aile planlaması yöntemlerinin etkin kullanılmasını sağlayacaktır. Kadın ve erkek kondomlarının kullanım amaçlarının sadece gebeliği önlemede değil cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı da koruyucu olduğu verilecek eğitimlerle anlatılmalıdır.

Kadınların topluma yeniden döndüklerinde yaşamaktan korktuğu sıkıntılar mevcuttur (Kuo vd. 2018). Bu sıkıntıların başında sosyal güvencelerinin olmayışı, toplum tarafından dışlanma, aile baskısı gibi sorunlar gelmektedir. Kadınların psikolojik ve fiziksel olarak erkeklerden daha savunmasız olmaları yaşayacakları sorunların şiddetini artıracaktır. Topluma yeniden kazandırmada verilecek olan destek psikolojik olarak daha iyi hissetmelerini, sosyal güvenceleri yönünde verilecek destek ise sağlık hizmetlerinden yararlanmalarına ve tarama programlarına aktif olarak katılmalarına olanak sağlayacaktır. Kötü yaşam şartları ve zararlı alışkanlıklar (sigara kullanımı, madde bağımlılığı vb.) cezaevi koşullarında kadınların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Villarroel-Torrico vd., 2018; Kelly, Allison ve Ramaswamy, 2018). Bağımlılıkla mücadelede bu gruplara yapılacak eğitimlerin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Pap Smear konusunda bilgi düzeyleri düşük çıkmıştır (Kelly, Allison ve Ramaswamy, 2018). Ayrıca kadınların ihtiyaçlarının giderilmesinde ve hizmete ulaşmalarında eksiklikler söz konusudur (Oliveira vd., 2019; Pankey ve Ramaswamy, 2015). Bu durum tarama programlarına katılımı etkilemekte ve erken teşhis için zaman kaybına sebep olmaktadır. Kadınların istedikleri zaman muayene olmalarına fırsat tanınmalı ve mahremiyet konularına önem verilmelidir. Jinekolojik açıdan problem yaşamadan tarama programlarının düzenli hale getirilmesi ve bu tarama testleri hakkında yapılacak eğitimlerin sürekli nitelikte olması kadınlarda istedikleri bilgi düzeyine ulaşmayı sağlayacaktır. Cezaevlerinde kişisel hijyen davranışlarının istenilen düzeye getirilmesi için sunulan imkanlar eksik olduğunu sonuçlar göstermektedir (Oliveira vd., 2019; Kelly, Allison ve Ramaswamy, 2018; Villarroel-Torrico vd., 2018; Palas ve Karaçam, 2013). Kadınların hijyen ihtiyaçlarını gidermeleri konusunda imkanlar artırılmalıdır. Yazılı ve görsel materyaller, kadınların bilgi düzeyini artırmada kullanılan etkin bir yöntem olup istenilen bilgi düzeyine ulaşmada önemli bir katkısı olacaktır.

Cezaevinde kalan kadınların, cinsel sağlık anlamında rahim ağzı kanseri başta olmak üzere tüm kanser türlerinde riskli grup arasında yer aldığı görülmüş (Anjos vd., 2013; Pehlivan,

2015; Kelly, Allison ve Ramaswamy, 2018; Kelly, Daily ve Ramaswamy, 2017; Palas ve Karaçam, 2013) ve serviks kanserleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Korunma yöntemlerinden sadece bariyer yöntemler vurgulanmamalı aşı hakkında da bilgi verilmelidir. Kadınların aşı hakkında da yeterli bilgiye sahip olmadıklarını çıkan sonuçlar göstermektedir. İlk cinsel deneyimini küçük yaşta yaşamış olmaları bu grupların ihmal edildiği ve eğitimlerin yeterli olmadığını göstermektedir. Sağlıksız koşullarda yapılan müdahaleler, çok eşlilik, kondom kullanımı hakkında bilgi eksikliği, aile planlaması yöntemlerinin aktif kullanılmayıp çok çocuk sahibi olmak gibi başlıca konuların üzerinde daha fazla bilgi aktarımının olması gerekmektedir.

5.Sonuç

İncelenen literatürde, kişilere verilecek eğitimlerin kaliteli, sürekli, istedikleri ve ihtiyaç duydukları konulara özel olması gerektiği ifade edilmektedir. Sağlık çalışanlarının bu konularda profesyonel ve hassasiyetleri bu grubun tehlikelere karşı korunmasız olmalarının önüne geçecektir. Kadınlar erkeklere göre daha savunmasız ve doğaları gereği dış tehlikelere karşı daha açık oldukları için korunması gereken gruplardır.

Bu gruplarda tarama programlarının sıklaştırılması, sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, verilecek eğitimler ile erken tanı fırsatlarının gözden kaçmayacağı düşünülmektedir. Bu gruplara verilecek eğitimlerde kendi kendine meme muayenesi ve pap smear örneklerinin düzenli aralıklarla yapılması erken teşhis için önemlidir. Hijyen uygulamalarının yazılı ve görsel materyallerle desteklenip eğitimlerin artırılması gerekmektedir.

Dünyada cinsel sağlık ve üreme sağlığı anlamında cezaevlerinin ihmal edilen gruplar olması sebebiyle kadınlara yeterli ve etkin eğitimlerin verilmesiyle bu grupların sorunlarına daha erken dönemde çözüm üretilecektir. Verilen bakım ve hizmetlerin kalitesinin artırılmasıyla ve tarama programlarının istenen düzeyle olmasının sağlanmasıyla bu grupların sağlık alanında eksikleri giderileceği gibi sorunlar erken dönemde tespit edilebilecektir. Bu alanda yapılacak çalışmalar literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

1. Anjos, S. d., Ribeiro, S. G., Lessa, P. R., Nicolau, A. I., Vasconcelos, C. T., & Pinheiro, A. K. (2013). Risk factors for cancer of the cervix in women prisoners. *Rev Bras Enferm* .
2. Duran, Ö. (2008). Kendi Kendine Meme Muayenesi İle İlgili Verilen Planlı Eğitimin Kadınların Sağlık İnançları ve Algılanan Sağlık Durumlarına Etkisi. Ankara.
3. Kelly, P. J., Allison, M., & Ramaswamy, M. (2018). Cervical cancer screening among incarcerated women. *PLoS One* .
4. Kuo, C. C., Rosen, R. K., Zlotnick, C., Wechsberg, W. M., Peabody, M., & Johnson, J. E. (2018). Sexual health prevention for incarcerated women: eroticising safe sex during re-entry to the community. *BMJ Sex Reprod Health* .
5. Nicolau, A. I., Ribeiro, S. G., Lessa, P. R., Monte, A. S., Bernardo, E. B., & Pinheiro, A. K. (2012). Knowledge, attitude and practices regarding condom use among women prisoners: the prevention of STD/HIV in the prison setting. *Rev Esc Enferm USP* .
6. Oliveira, K. R., Santos, A. A., Silva, J. M., Sanches, M. E., Albuquerque, J. d., & Moraes, M. M. (2019). Health behaviors in sexual experiences of women in prison. *Revista Brasileira de Enfermagem* , 88-95.
7. Özkan, İ. A., & Kulakaç, Ö. (2011). Kadın Mahkumlarda Genital Hijyen Davranışları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* , 31-38.

8. Palas, P., & Karaçam, Z. (2013). Kadınların Tutukevinde Bulunmalarının Genital Hijyen Uygulamalarına Etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* , 27-35.
9. Pankey, T., & Ramaswamy, M. (2015). Incarcerated women's HPV awareness, beliefs, and experiences. *Int J Prison Health* , 49-58.
10. Patricia J. Kelly, I. J., Daily, E. B., & Ramaswamy, M. (2017). Challenges to Pap Smear Follow-up among Women in the Criminal Justice System. *J Community Health* , 15-20.
11. Pehlivan, Ş. A. (2015). Ceza Infaz Kurumunda Sunulan Hemşirelik Hizmetlerinin Kadınların Sağlık Davranışları ve Fiziksel Sağlık Düzeylerine Etkisinin Değerlendirilmesi. Ankara.
12. Villarroel-Torrico, M., Montaña, K., Flores-Arispe, P., Jeannot, E., Flores-León, A., Cossio, N., et al. (2018). Syphilis, human immunodeficiency virus, herpes genital and hepatitis B in a women's prison in Cochabamba, Bolivia: prevalence and risk factors. *Esp Sanid Penit* , 47-54.